

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MELCHIOR WATHELET
4 päivänä syyskuuta 2014¹

Asia C-434/13 P

**Euroopan komissio
vastaan
Parker Hannifin Manufacturing Srl, aiemmin Parker ITR Srl,
Parker-Hannifin Corp.**

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Aluksilla käytettävien siirtoletkujen Euroopan markkinat — Oikeudellisten yksiköiden seuraanto — Kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnasta vastuuseen joutuminen — Sakon määrän alentaminen unionin yleisessä tuomioistuimessa

1. Euroopan komissio on tehnyt unionin tuomioistuimeen käsiteltävän valituksen, jossa se vaatii kumoamaan asiassa Parker ITR ja Parker-Hannifin v. komissio annetun tuomion,² jolla unionin yleinen tuomioistuin kumosi osittain komission päätöksen K(2009) 428 lopullinen³ (joka koski aluksilla käytettävien siirtoletkujen kartellia, joka on yksi pisimpään kestäneistä ja seuraamuksitta jääneistä kartelleista)⁴ ja alensi huomattavasti mainitulla päätöksellä Parker ITR:lle määrätyn sakon määrää ja osuutta, joka tästä sakosta oli määrätty yhteisvastuullisesti Parker-Hannifin Corp:lle (jäljempänä Parker-Hannifin).

2. Unionin tuomioistuimella on nyt tilaisuus täsmentää unionin kilpailuoikeuden periaatteita, joita sovelletaan kartelleihin tilanteessa, jossa kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevia varoja on siirretty konsernin sisällä tarkoituksena myydä luovutuksen saanut oikeudellinen yksikkö (tytäryhtiö) myöhemmin riippumattomalle kolmannelle, minkä jälkeen siirretty yksikkö jatkaa osallistumistaan kartelliin, kuten se teki ennen siirtoa (toisin sanoen konsernin sisäisen ”taloudellisen jatkuvuuden tai seuraannon” tilanne).

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — T-146/09, EU:T:2013:258, jäljempänä valituksenalainen tuomio.

3 — [SEUT 101] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/39.406 – Aluksilla käytettävät siirtoletkut) 28.1.2009 tehty päätös (jäljempänä riidanalainen päätös). Käytän tässä ratkaisuehdotuksessa perustamissopimuksen aiempaa numerointia, koska riidanalainen päätös on tehty EY:n perustamissopimuksen voimassa ollessa. On kiintoisaa havaita, että kyseisessä kartellitapauksessa jäsenvaltio (Saksa) luovutti ensimmäisen kerran toisen jäsenvaltion (Italia) liikemiehen Yhdysvalloille kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi. Kyseinen liikemies myönsi syyllisyytensä, ”walked into court wearing glasses and dressed in a khaki jump suit, leg irons and handcuffs and accompanied by two US Marshals” ja Yhdysvaltain Etelä-Floridan alueoikeus tuomitsi hänet kahden vuoden vankeuteen ja maksamaan 50 000 Yhdysvaltain dollarin (USD) sakon. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on vastikään hylännyt kanteen, jonka liikemies nosti Saksan viranomaisten päätöksestä (ks. mm. mLex, ”Extradited marine hose executive pleads guilty, sentenced to 24 months”, 24.4.2014, ja ”Human-rights court rejects case of extradited Italian cartel executive”, 29.5.2014).

4 — Kiintoisaa on huomata myös, että kartelli oli maailmanlaajuinen ja että siihen osallistuneilla yrityksillä oli hallussaan erittäin suuri osa aluksilla käytettävien siirtoletkujen maailmanmarkkinoista. Kyseessä oli monitahoinen ja siinä määrin rakenteellinen kartelli, että sillä oli oma ”yhtiöjärjestyksensä” yhteisymmärryspöytäkirjan muodossa, se oli muodolliselta rakenteeltaan klubi, käytti koodinimiä ja hyödynsi ulkopuolisia konsultteja kartelliin koordinoimiseen ja valvontaan. Kartelli oli myös varsin selviytymiskykyinen. Se joutui kriisiin toukokuun 1997 ja kesäkuun 1999 välisenä aikana, mutta pääsi sen jälkeen jaloilleen ja jatkoi toimintaansa vielä kahdeksan vuoden ajan. Kartelli purettiin vasta maailman eri kilpailuviranomaisten käynnistämien koordinoitujen tutkintatoimien jälkeen. Tämän seurauksena useita kartelliin osallistuneiden yritysten johtajia tuomittiin vankeuteen eri maissa.

3. Käsiteltävässä asiassa kyseessä ovat *yksilöllisen vastuun* periaate, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisesta (tässä kartellista) on katsottava olevan vastuussa sen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, joka osallistuu kartelliin,⁵ ja poikkeus tähän periaatteeseen eli *taloudellisen jatkuvuuden* periaate (joka on kehitetty yritysryhmän sisäisiä uudelleenjärjestelyitä tai muita muutoksia koskeissa asioissa), jonka mukaan kilpailusääntöjen tehokkaan täytäntöönpanon vuoksi voi osoittautua välttämättömäksi saattaa kartellista vastuuseen kartelliin osallistuneen yrityksen alkuperäisen toiminnan harjoittajan sijasta sen uusi toiminnan harjoittaja.⁶

I Asian tausta

4. Pääasian asianosaiset ovat yhtä mieltä tosiseikoista.

5. Kyseessä olevan aluksilla käytettävien siirtoletkujen⁷ alan toiminnan aloitti Pirelli-konserniin kuuluva Pirelli Treg SpA vuonna 1966. Pirelli-konsernin kahden tytäryhtiön sulautumisen jälkeen toimintaa jatkoi ITR SpA (jäljempänä ITR) vuonna 1990.

6. Saiag SpA osti ITR:n vuonna 1993.

7. Parker-Hannifin-konsernin kattoyhtiö Parker-Hannifin Corp. ja Saiag käynnistivät vuonna 2001 neuvottelut ITR:n aluksilla käytettäviä siirtoletkuja koskevan toiminnan mahdollisesta myynnistä Parker Hannifinille. ITR ennakoி myyntiä perustamalla kesäkuussa 2001 ITR Rubber -nimisen tytäryhtiön.

8. Parker Hannifin Holding, joka on Parker-Hannifinin kokonaan omistama tytäryhtiö, teki 5.12.2001 ITR:n kanssa sopimuksen ITR Rubberin kaikkien osakkeiden hankkimisesta siten, että hankinta tapahtuisi Parker Hannifin Holdingin pyynnöstä.

9. Sopimuksessa todettiinkin muun muassa, että ITR:n kumisten siirtoletkujen ala (aluksilla käytettävien siirtoletkujen ala mukaan luettuna) siirrettäisiin ITR Rubberille Parker-Hannifin Holdingin pyynnöstä.

10. ITR siirsi 19.12.2001 aluksilla käytettävien siirtoletkujen alan toimintansa ITR Rubberille.

11. Siirto tuli voimaan 1.1.2002.

12. Parker-Hannifin Holding osti 31.1.2002 ITR:ltä tämän osuuden ITR Rubberista. ITR Rubberista tuli tämän jälkeen Parker ITR Srl.⁸

13. Komissio aloitti vuonna 2007 tutkinnan EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisesta aluksilla käytettävien siirtoletkujen markkinoilla.

5 — Ks. tuomiot KNP BT v. komissio (C-248/98 P, EU:C:2000:625, 71 kohta), Cascades v. komissio (C-279/98 P, EU:C:2000:626, 78 kohta), Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio (C-286/98 P, EU:C:2000:630, 37 kohta) ja SCA Holding v. komissio (C-297/98 P, EU:C:2000:633, 27 kohta) sekä julkisasiamies Kokottin esittämä ratkaisuehdotus asiassa ETI ym. (C-280/06, EU:C:2007:404, 71 kohta).

6 — Ks. tuomiot Aalborg Portland ym. v. komissio (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 356–359 kohta), ETI ym. (C-280/06, EU:C:2007:775), Jungbunzlauer v. komissio (T-43/02, EU:T:2006:270), ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio (T-405/06, EU:T:2009:90) ja valituksen johdosta annettu tuomio ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym. (C-201/09 P ja C-216/09 P, EU:C:2011:190).

7 — Aluksilla käytettävillä siirtoletkuilla lastataan kaasua tai öljytuotteita offshore-laitoksista (esimerkiksi lähivesille ankkuroiduista poijuista tai öljyn ja kaasun tuottamiseen käytetyistä uivista lautoista) säiliölaivoihin ja puretaan tämän jälkeen kyseiset tuotteet muihin offshore-laitoksiin tai kiinteälle maalle.

8 — Käytän tässä ratkaisuehdotuksessa yrityksestä nimitystä Parker ITR myös niiltä ajanjaksoilta, jolloin sen nimi oli ITR Rubber, se kuului Saiag-konserniin ja välissä oleva emoyhtiö oli ITR.

14. Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että 11 yhtiötä, joihin kuului Parker Hannifin Manufacturing (aiemmin Parker ITR) ja Parker-Hannifin (jäljempänä yhdessä vastapuolet), oli syyllistynyt yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen aluksilla käytettävien siirtoletkujen alalla eri ajanjaksoilla 1.4.1986 ja 2.5.2007 välisenä aikana ja että rikkominen käsitti tarjouspyyntöjen jakamisen, hintojen vahvistamisen, kiintiöiden vahvistamisen, myyntiehtojen vahvistamisen, markkinoiden jakamisen maantieteellisin perustein sekä hintoja, myyntimääriä ja tarjouspyyntöjä koskevien arkaluonteisten tietojen vaihtamisen.

15. Mainitussa päätöksessä komissio totesi, että Parker ITR oli osallistunut kartelliin 1.4.1986–2.5.2007 ja Parker Hannifin puolestaan 31.1.2002–2.5.2007. Parker ITR:lle määrättiin 25 610 000 euron sakko, josta yhteisvastuussa Parker-Hannifin kanssa 8 320 000 euron osalta.

16. Komissio ei saattanut Pirelliä, ITR:ää eikä Saiagia (Parker ITR:n aiemmat emoyhtiöt ja/tai edeltäjät) vastuuseen päätöksen adressaatteina eikä määrännyt niille seuraamuksia, sillä rikkominen oli niiden osalta vanhentunut.

II Valituksenalainen tuomio

17. Parker ITR ja Parker-Hannifin nostivat 9.4.2009 unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa vaadittiin ensisijaisesti kumoamaan riidanalainen päätös niitä koskevilta osilta ja toissijaisesti alentamaan määrätyn sakon määrää. Ne esittivät kanteensa tueksi yhdeksän kanneperustetta.

18. Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 17.5.2013 antamallaan valituksenalaisella tuomiolla ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan, joka koski yksilöllisen vastuun periaatetta, ja kumosi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan i alakohdan siltä osin kuin siinä todettiin Parker ITR:n olevan vastuussa 1.1.2002 edeltävältä ajanjaksolta (valituksenalaisen tuomion 83–130 kohta). Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi myös viidennen ja kuudennen kanneperusteen, jotka koskivat vastapuolille määrätyn sakon määrän korottamista sillä perusteella, että Parker ITR:llä olisi ollut kartellissa johtajan rooli kesäkuun 1999 ja syyskuun 2001 välisellä ajanjaksolla (valituksenalaisen tuomion 139 ja 140 kohta, 145 ja 146 kohta sekä 253 ja 254 kohta).

19. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi muut kanneperusteet.

20. Täyttä harkintavaltaansa käyttäen unionin yleinen tuomioistuin alensi Parker ITR:lle määrätyn sakon määrää 25 610 000 eurosta 6 400 000 euroon. Se alensi sitä määrää, josta Parker-Hannifin oli yhteisvastuussa, 100 000 eurolla (eli 6 300 000 euroon).⁹

III Valitus

21. Komissio vetoaa valituksensa tueksi kahteen valitusperusteeseen. Vastapuolet esittävät vastineessaan perusteluja, jotka liittyvät sakon laskemiseen siinä tilanteessa, että unionin tuomioistuin hyväksyy ensimmäisen valitusperusteen.

⁹ — Valituksenalaisen tuomion 257 kohdassa todetaan seuraavaa: ”kaiken edellä esitetyn perusteella on ensinnäkin kumottava riidanalaisen päätöksen 1 artiklan i alakohta siltä osin kuin se koskee kilpailusääntöjen rikkomista, johon Parker ITR:n katsotaan syyllistyneen vuoden 2002 tammikuuta aikaisemman ajanjakson osalta, toiseksi vahvistettava Parker ITR:lle määrätyn sakon määräksi 6 400 000 euroa, josta Parker-Hannifinin on katsottava olevan yhteisvastuussa 6 300 000 euroon saakka, koska Parker-Hannifinin ei voida katsoa olevan yhteisvastuussa 1. ja 31.1.2002 välisen ajanjakson osalta, ja lopulta kolmanneksi kanne on hylättävä muilta osin”.

A Ensimmäinen valitusperuste: Taloudellista jatkuvuutta koskevan oikeuskäytännön virheellinen soveltaminen

1. Valituksenalainen tuomio

22. Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa ensiksi yksilöllisen vastuun periaatetta (tuomion 85–88 kohta) ja taloudellisen jatkuvuuden periaatetta (tuomion 89–98 kohta) koskevasta oikeuskäytännöstä, minkä jälkeen se toteaa valituksenalaisen tuomion 115, 116 ja 121 kohdassa seuraavaa:

”115 On todettava, että yhtäältä ITR Rubber oli 27.6.2001–31.1.2002 ITR:n kokonaan omistama tytäryhtiö ja toisaalta kumisia siirtoletkuja koskevien toimintojen siirto ITR Rubberille tuli voimaan vasta 1.1.2002, eikä mikään seikka komission asiakirja-aineistossa osoita, että ITR Rubberilla olisi ollut jonkinlaista toimintaa eikä etenkin aluksilla käytettäviin siirtoletkuihin liittyvää toimintaa ennen kyseistä päivämäärää. – –

116 Näin ollen oikeushenkilön, joka johti kyseistä yritystä kilpailusääntöjen rikkomisen aikana, eli ITR:n ja sen emoyhtiön Saiagin oli vastattava kyseisestä rikkomisesta, vaikka rikkomisen toteavan päätöksen tekemispäivänä aluksilla käytettäviä siirtoletkuja koskevan toiminnan hoitaminen oli annettu toisen yrityksen eli tässä tapauksessa Parker-Hannifinin vastuulle. Yksilöllisen vastuun periaatetta ei näet saa asettaa kyseenalaiseksi taloudellisen jatkuvuuden periaatteella tapauksissa, joissa – kuten käsiteltävässä asiassa – kartellissa mukana ollut yritys eli Saiag ja sen tytäryhtiö ITR luovuttavat osan toiminnoistaan riippumattomalle kolmannelle eikä luovuttajan ja luovutuksensaajan eli tässä tapauksessa Saiagin tai ITR:n ja Parker-Hannifinin välillä ole mitään rakenteellista yhteyttä.

121 Koska – – on hylättävä se komission päättelyn lähtökohta, joka koskee taloudellisen jatkuvuuden [periaatteen] soveltamista pelkkään ITR:n varojen luovuttamiseen ITR Rubberille (eikä ITR Rubber -tytäryhtiön luovuttamiseen Parker-Hannifinille), Saiagin ja ITR:n vastuu ei ole voinut siirtyä ITR Rubberille kyseisen [periaatteen] nojalla. – –”

2. Asianosaisten lausumat

23. Komissio väittää, että käsiteltävässä asiassa on erotettava toisistaan kaksi varojen siirtoa: yhtäältä Saiag-konsernin sisäinen siirto, jossa ITR:n varat siirrettiin ITR Rubberille, ja toisaalta Saiag- ja Parker-Hannifin-konsernien välinen siirto, jossa Saiag myi Parker-Hannifinille ITR Rubberin, josta tuli tämän jälkeen ITR Parker.

24. Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin on huomionnut valituksenalaisessa tuomiossa ainoastaan jälkimmäisen varojen siirron.

25. Komissio katsoo, että ensiksi mainittu varojen siirto tapahtui niiden oikeuskäytännössä asetettujen edellytysten mukaisesti, joiden mukaan voidaan katsoa kyseessä olevan taloudellinen jatkuvuus. Se muistuttaa, että kyseisen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun kaksi yksikköä (tässä ITR ja ITR Rubber) muodostaa yhdessä yhden taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön, se, että rikkomiseen syyllistynyt yksikkö (ITR) on yhä olemassa, ei sellaisenaan estä seuraamuksen määräämistä sille yksikölle, jolle ensiksi mainittu on luovuttanut taloudellisen toimintansa (ITR Rubber). Komission mukaan tällainen seuraamuksen täytäntöönpano on sallittua etenkin silloin, kun kyseiset yksiköt ovat olleet saman henkilön määräysvallassa (tässä Saiagin) ja kun ne ovat näin ollen näitä yrityksiä yhdistävien läheisten taloudellisten ja organisatoristen yhteyksien vuoksi noudattaneet olennaisilta osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita.

26. Komission mielestä päivämäärä, joka on merkityksellinen arvioitaessa sitä, onko varojen siirto tapahtunut konsernin sisällä vai itsenäisten yritysten välillä, on varojen siirron päivämäärä. Käsiteltävässä asiassa juuri Saiag/ITR perusti ITR Rubberin tytäryhtiökseen, jolle varat siirrettiin tämän ollessa sen määräysvallassa.

27. Vaikka rakenteellisten yhteyksien edellytetään olleen olemassa tuolla hetkellä, välttämätöntä ei sen sijaan ole, että ne olivat olemassa koko rikkomisajanjakson ajan. Merkitystä ei ole sillä, että ITR Rubber ei pysynyt Saiag-konsernissa ja että sen perustamisesta kului vain vähän aikaa sen myymiseen Parker-Hannifin-konsernille. Merkitystä ei myöskään ole sillä, että ITR Rubber oli perustamisestaan lähtien tarkoitus myydä: taloudellisen jatkuvuuden periaatteen soveltamista on oikeusvarmuuden takaamiseksi nimittäin säänneltävä objektiivisin ja selkein säännöin, eikä sen pidä olla riippuvainen subjektiivisista aikomuksista ja siirron jälkeisistä tapahtumista.

28. Komissio lisää, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin totesi, se ei ollut velvollinen saattamaan emoyhtiöitä Saiagia ja ITR:ää vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnasta. Merkitystä ei ole sillä, että komissio oli aiemmassa tapauksessa päättänyt saattaa vastuuseen luovutetun tytäryhtiön sijasta luovuttavan emoyhtiön, koska komission aiempi päätöskäytäntö ei muodosta sitovaa oikeudellista kehystä sellaisten toimien laillisuuden arvioimiseen, joita komissio myöhemmin toteuttaa. Kun komissio päätti käsiteltävässä asiassa saattaa kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuuseen ITR Rubberin ITR:n taloudellisena seuraajana, se käytti oikeuskäytännön mukaan sille kuuluvaa harkintavaltaa. Tästä se huomauttaa, että vaikka sakon määrääminen Parker ITR:lle on toki voinut heikentää Parker-Hannifinin tekemän investoinnin arvoa, tämä riski ei eroa muista yritystoston yhteydessä otetuista riskeistä (esimerkiksi ympäristövastuuseen joutumisen riski), ja ostaja voi suojautua riskiltä sisällyttämällä myynti- ja ostosopimukseen asianmukaiset lausekkeet vastuun poissulkemisesta.

29. Komissio huomauttaa vielä, että Parker ITR oli perusteltua saattaa vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta koko ajanjaksolta, jona rikkomisen kohteena olleet varat olivat osallisena rikkomiseen, erityisesti siksi, että seuraamuksen määrääminen varojen aiemmalle haltijalle eli Saiag/ITR:lle oli rikkomisen vanhentumisen vuoksi mahdotonta. Tästä näkökulmasta se, ettei sakkoa voida määrätä aiemmalle toiminnan harjoittajalle rikkomisen vanhentumisen vuoksi, on rinnastettavissa tilanteeseen, jossa tämä ei enää ole oikeudellisesti olemassa tai jossa se on lopettanut taloudellisen toiminnan, ja tällaisessa tilanteessa unionin tuomioistuin on, taatakseen unionin kilpailuoikeuden tehokkaan soveltamisen, nimenomaisesti vahvistanut, että kyseessä on taloudellinen seuraanto.¹⁰

30. Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin vastaavat väittämällä, että komissio on tulkinut virheellisesti taloudellista jatkuvuutta koskevaa oikeuskäytäntöä. Valituksen vastapuolten mukaan, ja toisin kuin komissio väittää, tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775) ei vahvistettu mekaanista sääntöä, jonka mukaan luovutuksensaaja on automaattisesti vastuussa rikkomisesta sen vuoksi, että kilpailusääntöjen rikkomiseen osallisen toiminnan luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä on aiemmin ollut rakenteellinen yhteys. Unionin tuomioistuin on nimenomaisesti todennut, että tällainen seuraus on mahdollista ainoastaan, jos osoitetaan, että luovuttaja ja luovutuksensaaja olivat saman henkilön määräysvallassa silloin, kun rakenteellinen yhteys oli olemassa, ja että ne noudattivat olennaisilta osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita. Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin lisäävät, että niiden tulkinta saa vahvistusta myöhemmästä tuomiosta ThyssenKrupp Nirosta v. komissio (C-352/09 P, EU:C:2011:191), jossa sen paremmin komissio kuin unionin tuomioistuinkaan ei viitannut rakenteelliseen yhteyteen, joka oli alun perin ollut olemassa luovuttaja Thyssen Stahlin ja luovutuksensaajan ThyssenKrupp Nirostan välillä, mahdollisena tai jopa riittävänä perusteena, jonka nojalla viimeksi mainitun voitaisiin katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnasta, johon ensiksi mainittu oli syylästynyt.

10 — Komissio viittaa tuomioon ETI ym. (EU:C:2007:775, 41 kohta).

31. Riidanalaisessa päätöksessä komissio ei kuitenkaan arvioinut lainkaan sitä, olivatko ITR ja ITR Rubber niiden välisen rakenteellisen yhteyden lyhyen olemassaolon aikana olleet saman henkilön määräysvallassa ja olivatko ne niitä yhdistävien läheisten taloudellisten ja organisatoristen yhteyksien vuoksi noudattaneet olennaisilta osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita, kuten tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775) edellytetään. Riidanalaisessa päätöksessä mainitaan ainoastaan, että kun ITR luovutti aluksilla käytettävien siirtoletkujen toimintansa ITR Rubberille, tämä oli kokonaan ITR:n omistuksessa. Siinä ei viitata lainkaan oikeuskäytäntöön, jonka nojalla emoyhtiön voidaan olettaa käyttävän ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan omistamassaan tytäryhtiössä. Jos riidanalaisessa päätöksessä sen sijaan nimenomaisesti tukeuduttiin tähän oletamaan, vastapuolten mukaan niiden puolustautumisoikeuksia on rikottu siksi, ettei väitetiedoksiannossa selvästi viitattu kyseiseen oletamaan.

32. Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin päättelevät tästä, että koska komissio ei arvioinut riidanalaisessa päätöksessä, muodostivatko ITR ja ITR Rubber (josta tuli Parker ITR) yhden ainoan yrityksen sillä lyhyellä ajanjaksolla, jolloin niiden välillä oli rakenteellinen yhteys, unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä todetessaan, ettei Parker ITR:n voitu katsoa olevan vastuussa ITR:n menettelystä pelkästään tällaisen aiemman rakenteellisen yhteyden perusteella.

33. Vastapuolet korostavat vielä, että vanhentumisaikaa koskevat säännöt ovat objektiivisia sääntöjä, joita sovelletaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneista yksiköistä riippumatta. Vaikka nämä yksiköt voivat pyrkiä välttämään vastuuta tytäryhtiöiden luovutuksilla, niillä ei kuitenkaan ole mitään määräysvaltaa vanhentumisaikaa koskevien sääntöjen soveltamiseen. Kun komissio väittää, että se, ettei sakkoa voida määrätä tietylle yksikölle rikkomisen vanhentumisen vuoksi, on rinnastettavissa tilanteeseen, jossa aiempi toiminnan harjoittaja on oikeudellisesti lakannut olemasta tai on lopettanut taloudellisen toiminnan, se sekoittaa nämä tilanteet toisiinsa.

3. Asian arviointi

a) Johdanto

34. Käsiteltävä asia liittyy erityisesti tuomioon ETI ym. (EU:C:2007:775), jossa todettiin taloudellisen jatkuvuuden olemassaolo olosuhteissa, jotka muistuttavat hyvin paljon käsiteltävän asian olosuhteita. Mainitussa asiassa oli nimittäin tehty konserninsisäinen varojen siirto äskettäin perustetulle tytäryhtiölle, jonka muodostamisen tarkoituksena oli sen yksityistäminen ja tämän jälkeen myynti, kuten käsiteltävässä asiassa (ja täysin ilman viitteitä väärinkäytösluonteisesta aikomuksesta). Käsiteltävän valituksen osapuolet vetoavatkin mainittuun tuomioon, kuitenkin tukeakseen vastakkaisia väitteitään.

b) Oikeuskäytäntö

35. On muistettava, että unionin kilpailuoikeutta sovelletaan yrityksiin, joiden rakenne, rahoitustapa, oikeudelliset järjestelyt ja omistussuhteet voivat vaihdella ajan myötä. Olen komission kanssa samaa mieltä siitä, että tämä seikka ja tarve mukauttaa kilpailuoikeuden tosiasiallista soveltamista näihin muutoksiin voivat olla perusteena yksilöllisen vastuun periaatteesta poikkeamiselle tilanteessa, jollaisesta oli kyse asiassa ETI ym. (EU:C:2007:775) tai käsiteltävässä asiassa ja jossa sovelletaan taloudellisen jatkuvuuden periaatetta.

36. On selvää, että jos yritys ostaa toisen yrityksen hankkimalla sen osakkeita, ongelmia ei yleensä synny, sillä *oikeudellinen yksikkö* pysyy samana (oikeudellisen yksikön siirto). Ongelmia sen sijaan syntyy tilanteissa, joissa ostaja hankkii kilpailusääntöjen rikkomiseen osallisen yrityksen liiketoiminnan ja joissa siirretään *varoja* (varojen siirto).¹¹

37. Tuomiossa komissio v. Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 145 kohta) todettiin taloudellisen jatkuvuuden periaatteesta (jonka soveltamiseen Anic vetosi kilpailusääntöjen rikkomiseen osallisten varojensa luovutuksen vuoksi), että ”siltä osin kuin Anic väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut sen olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka sen polypropeenintuotanto oli siirtynyt Montelle, Anic jättää huomiotta yrityskohtaisen vastuun periaatteen ja sen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 80 ja 84 kohta) ilmenevän ratkaisevan seikan, että niin sanottua taloudellisen jatkuvuuden [periaatetta] voidaan soveltaa ainoastaan siinä tapauksessa, että yrityksen toiminnasta vastuussa oleva oikeushenkilö on oikeudellisesti lakannut olemasta kilpailusääntöjen rikkomisen jälkeen. Tästä seuraa lisäksi, että näiden kriteerien soveltaminen ei ole millään tavoin oikeusvarmuuden periaatteen vastaista.”

38. Pelkästään sen perusteella, että kilpailusääntöjen jatkettuun rikkomiseen osallinen oikeudellinen yksikkö on edelleen olemassa, ei kuitenkaan välttämättä voida katsoa, ettei komissio voi saattaa vastuuseen yksikköä, jolle taloudellinen toiminta on siirretty.

39. Kuten tuomiossa Versalis v. komissio (C-511/11 P, EU:C:2013:386) muistutettiin, ”vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin kilpailuoikeus koskee yritysten toimintaa ja yrityksen käsitteellä tarkoitetaan jokaista yksikköä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta yksikön oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Kun tällainen yksikkö rikkoo kilpailusääntöjä, sen asiana on henkilökohtaisen vastuun periaatteen mukaisesti vastata kyseisestä rikkomisesta^[12]. – – Oikeuskäytännössä on jo katsottu, että *kun kaksi yksikköä muodostaa yhdessä yhden taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön, se, että rikkomiseen syyllistynyt yksikkö on yhä olemassa, ei sellaisenaan estä seuraamuksen määräämistä sille yksikölle, jolle ensiksi mainittu on luovuttanut taloudellisen toimintansa*. Erityisesti on todettava, että tällainen seuraamuksen täytäntöönpano on sallittua silloin, kun kyseiset yksiköt ovat olleet *saman henkilön määräysvallassa ja kun ne ovat näin ollen näitä yrityksiä yhdistävien läheisten taloudellisten ja oikeudellisten siteiden vuoksi noudattaneet samoja liiketoiminnallisia ohjeita*”¹³ (kursivointi tässä). Unionin yleinen tuomioistuin viittaa valituksenalaisessa tuomiossa näihin samoihin taloudellisen jatkuvuuden periaatteen soveltamisedellytyksiin (92 ja 93 kohta).

40. Ymmärrän mainitun oikeuskäytännön logiikan: kun otetaan huomioon kartellien ja toisinaan komission tutkimusten pitkä kesto, konserninsisäisen taloudellisen jatkuvuuden (jonka avulla voidaan myös pyrkiä välttämään vastuuta) tilanteissa on erityisesti unionin kilpailuoikeuden tehokkaan vaikutuksen periaatteen nojalla tärkeää välttää se, että rikkomisen jää rankaisematta.

41. Tuomiossa HFB ym. v. komissio (T-9/99, EU:T:2002:70, 106 kohta) todettiin perustellusti, että ”on totta, että kilpailusääntöjä rikkoneen oikeushenkilön taloudellista seuraajaa voidaan joissakin tapauksissa pitää vastuullisena kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka kyseinen oikeushenkilö olisikin edelleen olemassa rikkomisen toteamista koskevan päätöksen hyväksymisajankohtana, jotteivät muun muassa asianomaisten yritysten oikeudelliseen muotoon tehdyt muutokset vaarantaisi näiden sääntöjen tehokasta vaikutusta”.¹⁴

11 — Ks. esim. Jones, A., ja Sufrin, B., *EC Competition Law*, Oxford, 2004, s. 121.

12 — Unionin tuomioistuin viittaa tässä tuomioon ETI ym. (EU:C:2007:775, 38 ja 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

13 — Unionin tuomioistuin viittaa tuomioon ETI ym. (EU:C:2007:775, 48 ja 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen eli tuomio Aalborg Portland ym. v. komissio, EU:C:2004:6, 355–358 kohta).

14 — Tuomiossa viitataan tuomioon NMH Stahlwerke v. komissio (T-134/94, EU:T:1999:44, 127 kohta).

42. Yhteisöjen tuomioistuimen suuri jaosto vahvisti tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775, 40, 41 ja 44 kohta), että taloudellisen jatkuvuuden periaatteen soveltaminen on perusteltua siksi, että on valvottava, että kilpailuoikeuden rikkomisesta määrättävillä seuraamuksilla on pelotevaikutus.

43. Mainitun tuomion 41 kohdassa muistutetaan, että ”jos seuraamus olisi mahdollista määrätä ainoastaan sellaiselle yksikölle, joka on syylistynyt rikkomiseen, yritykset voisivat välttää seuraamukset jo pelkästään muuttamalla identiteettiään uudelleenjärjestelyillä, luovutuksilla tai muilla oikeudellisilla tai organisatorisilla muutoksilla. Tavoite, joka koskee kilpailusääntöjen vastaisesta käyttäytymisestä rankaisemista sekä tällaisen käyttäytymisen toistumisen ehkäisemistä^[15], vaarantuisi tällöin.” Tuomion 42 kohdassa jatketaan, että ”kilpailusääntöjä rikkoneen yksikön oikeudellisesta tai organisatorisesta muuttamisesta ei välttämättä seuraa, että syntyisi uusi yritys, joka vapautuisi edellisen yksikön kilpailuvastaisia menettelytapoja koskevasta vastuusta, mikäli nämä kaksi yksikköä ovat taloudelliselta kannalta samat”.

44. Tuomion Hoechst v. komissio (T-161/05, EU:T:2009:366) 51 kohdassa todetaan vastaavasti, että ”kilpailusääntöjen tehokas täytäntöönpano voi – edellyttää, että kartellia ei poikkeuksellisesti lueta kartelliin osallistuneen yrityksen alkuperäisen vaan uuden toiminnan harjoittajan syyksi tilanteessa, jossa viimeksi mainittua voidaan tosiasiallisesti pitää alkuperäisen toiminnan harjoittajan seuraajana, eli kun hän siis jatkaa kartelliin osallistuneen yrityksen toiminnan harjoittamista”. Tämän jälkeen tuomiossa viitataan tuomion ETI ym. (EU:C:2007:775) 41 kohtaan.

c) Käsiteltävä asia

i) Yleinen kannanotto

45. Vaikka unionin yleinen tuomioistuin viittasikin käsiteltävässä asiassa konsernin sisäistä taloudellista jatkuvuutta koskevaan asiaankuuluvaan oikeuskäytäntöön (kuitenkaan analysoimatta sitä perusteellisesti), se ei mielestäni soveltanut sitä asianmukaisesti.

46. Kuten komissio perustellusti huomautti, käsiteltävässä asiassa toisistaan on erotettava kaksi varojen siirtoa (kaksi erillistä tointa, joilla on erilliset oikeudelliset seuraukset):¹⁶ yhtäältä *konserninsisäinen* siirto, jossa ITR:n varat siirrettiin ITR Rubberille Saiag-konsernin sisällä, ja toisaalta *konsernien välinen* siirto, jossa Saiag-konserni myi Parker-Hannifin-konsernille ITR Rubberin, josta tuli tämän jälkeen ITR Parker.¹⁷

47. Valituksenalaisessa tuomiossa käsiteltiin kuitenkin ilmeisesti ainoastaan toista siirtoa (ks. esim. 116 ja 121 kohta), sillä kantajat olivat ehdottaneet tällaista tulkintaa ja unionin yleinen tuomioistuin oli hyväksynyt sen. Unionin yleinen tuomioistuin teki näin oikeudellisen virheen, kun se luonnehti toiseikkoja virheellisesti, mikä johti taloudellisen jatkuvuuden periaatteen virheelliseen soveltamiseen. Se käytti nimittäin virheellisesti perusteena sitä, että Saiag/ITR:n ja Parker-Hannifinin rakenteelliset yhteydet katkesivat sen jälkeen, kun varat siirrettiin Parker ITR:lle, vaikka ITR:n ja sen kokonaan omistaman tytäryhtiön Parker ITR:n välillä oli olemassa vastaava yhteys varojen ensimmäisestä siirrosta (konserninsisäinen) toisen siirron (konsernien välinen) ajankohtaan saakka.

15 — Tuomiossa viitataan vastaavasti seuraavaan oikeuskäytäntöön: tuomiot ACF Chemiefarma v. komissio (41/69, EU:C:1970:71, 173 kohta) ja Showa Denko v. komissio (C-289/04 P, EU:C:2006:431, 61 kohta) sekä Britannia Alloys & Chemicals v. komissio (C-76/06 P, EU:C:2007:326, 22 kohta).

16 — Vaikka nämä kaksi toimea voivat olla toisistaan taloudellisesti riippuvaisia, ensimmäistä ei kuitenkaan voida jättää huomiotta tai katsoa, että siitä syntyvä oikeudellinen vastuu lakkaa, kun se sisällytetään toiseen toimeen.

17 — Katson komission tavoin, että käsiteltävän asian kohteena ei selvästikään ole pelkkä kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneen oikeudellisen yksikön myynti; jos ITR olisi myyty oikeudellisena yksikkönä, sen aiempaan toimintaan liittyvä vastuu, joka siihen olisi edelleen liittynyt sen ostaneessa uudessa konsernissa, perustuisi tuomioon Cascades v. komissio (C-279/98 P, EU:C:2000:626). Käsiteltävässä asiassa ei myöskään voida katsoa olevan kyse pelkästä varojen myynnistä erilliselle konsernille.

48. Mielestäni ensiksi mainittu varojen siirto tapahtui oikeuskäytännössä asetettujen edellytysten mukaisesti siten, että siinä voidaan katsoa olevan kyse taloudellisesta jatkuvuudesta, jonka perusteella yksilöllisen vastuun periaatteesta voidaan poiketa.

49. Oikeuskäytännön¹⁸ mukaan on nimittäin niin, että kun kaksi yksikköä (tässä ITR ja ITR Rubber) muodostaa yhdessä yhden taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön, se, että rikkomiseen syylistynyt yksikkö (ITR) on yhä olemassa, ei sellaisenaan estä seuraamuksen määräämistä sille yksikölle, jolle ensiksi mainittu on luovuttanut taloudellisen toimintansa (ITR Rubber). Tällainen seuraamuksen täytäntöönpano on sallittua etenkin silloin, kun kyseiset yksiköt ovat olleet saman henkilön määräysvallassa (tässä Saiag SpA:n) ja kun ne ovat näin ollen näitä yrityksiä yhdistävien läheisten taloudellisten ja organisatoristen yhteyksien vuoksi noudattaneet olennaisin osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita.

50. On tärkeää muistaa, että ITR:n tapauksessa varat siirrettiin yksikölle (ITR Rubber), joka oli perustettu kilpailusääntöjä rikkoneeseen yritykseen (ITR) rikkomisajanjaksolla, joten konsernin sisäisen taloudellisen jatkuvuuden edellytykset täyttyivät. Tämän jälkeen Saiag/ITR-konserni siirsi Parker-Hannifin-konsernille varojen sijasta oikeudellisen yksikön (ITR Rubberin), joka nimettiin tämän jälkeen Parker ITR:ksi. Lisään, ettei komissio ole *taloudellisen jatkuvuuden periaatteen näkökulmasta saattanut Parker-Hannifinia vastuuseen ajanjaksolta, joka edelsi hetkeä, jolloin se hankki ITR Rubberin osakkeet.*

51. *Vastuussa on siis ainoastaan ITR Rubber (tai Parker ITR), joka sai ennen myyntiään Parker-Hannifinille varat, jotka olivat kohteena kilpailusääntöjen rikkomisessa, johon sen oma, Saiag/ITR-konserniin kuuluva emoyhtiönsä ITR oli syylistynyt. Komission päätelmä on mielestäni oikea siltä osin kuin siinä vahvistetaan, että tämä konsernin sisäinen varojen siirto, joka edelsi tytäryhtiön myyntiä, saattaa oikeuskäytännön mukaisesti kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevää ITR:n toiminnasta vastuuseen ITR Rubberin (tai Parker ITR:n) konsernin sisäisenä taloudellisenä seuraajana. Riippumatta siitä, mitkä olivat Saiag/ITR:n perimmäiset tavoitteet sen perustaessa ITR Rubberin, siirto oli sisäinen organisatorinen muutos,¹⁹ jolla kartelliin osallinen toiminta siirrettiin ITR Rubberille, joka aluksi tällä nimellä ja myöhemmin Parker ITR:n nimellä *jatko i tätä toimintaa ja osallistumista kartelliin jopa kuuden vuoden ajan.* Toisin sanoen ITR Rubber (josta tuli Parker ITR) oli edelleen vastuussa, kun se synnytti uuden vastuun uudelle omistajalleen jatkamalla osallistumista kilpailusääntöjen rikkomiseen. Toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin vaikuttaa katsovan, oikeudellisen yksikön myynti ei riitä katkaisemaan aiempaa taloudellista jatkuvuutta.²⁰*

ii) Unionin yleisen tuomioistuimen päättelyn yksityiskohtainen tarkastelu

52. Valituksenalaisesta tuomiosta voidaan todeta, että unionin yleinen tuomioistuin käsittelee taloudellisen jatkuvuuden periaatetta jopa 48 kohdan verran (valituksenalaisen tuomion 83–101 kohta). Mielestäni valituksenalaisesta tuomiosta eivät kuitenkaan käy selkeästi ilmi ne syyt, joiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin ei saattanut ITR Rubberia (josta tuli Parker-Hannifin-konsernille luovuttamisen jälkeen Parker ITR) vastuuseen ITR:n taloudellisenä seuraajana.

18 — Ks. tuomiot Aalborg Portland ym. v. komissio (EU:C:2004:6, 356–359 kohta) ja ETI ym. (EU:C:2007:775, 48 ja 49 kohta). Käsiteltävässä asiassa merkitystä on erityisesti tuomion Aalborg Portland ym. v. komissio (EU:C:2004:6) 359 kohdalla: ”Tältä osin pitää paikkansa, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut edellä mainitussa asiassa komissio v. Anic Partecipazioni annetussa tuomiossa (145 kohta), että taloudellinen jatkuvuus voi olla olemassa ainoastaan siinä tapauksessa, että yrityksen toiminnasta vastuussa oleva oikeushenkilö on oikeudellisesti lakannut olemasta kilpailusääntöjen rikkomisen jälkeen. *Kyseinen asia koski kuitenkin tilannetta, jossa oli kaksi olemassa olevaa toimivaa yritystä, joista yksi oli vain luovuttanut osan toiminnoistaan toiselle yritykselle, eikä niiden välillä ollut rakenteellista yhteyttä. Kuten tämän tuomion 344 kohdasta ilmenee, tilanne ei ole tällainen nyt käsiteltävässä asiassa*” (kursivointi tässä).

19 — Ks. tuomio ETI ym. (EU:C:2007:775, 41, 42 ja 44 kohta).

20 — Riidanalaisten varojen myyntiä Saiag-konsernin sisällä ja oikeudellisen yksikön Parker ITR:n myöhempiä myymistä toiselle konsernille on nimittäin pidettävä käsitteellisesti erillisinä tapahtumina.

53. Kun tarkastellaan tämän ratkaisuehdotuksen 22 kohdassa mainittuja valituksenalaisen tuomion kohtia, unionin yleisen tuomioistuimen päättely näyttää edenneen seuraavasti: i) ITR Rubber oli olemassa Saiag-konsernissa ainoastaan seitsemän kuukauden ajan ja harjoitti vain vähän aikaa (kuukauden verran) aluksilla käytettäviin siirtoletkuihin liittyvää toimintaa (115 kohta); ii) ITR Rubber perustettiin Saiag-konserniin ainoastaan siksi, että se myytäisiin kolmannelle yritykselle (Parker-konsernille) (115 kohta); iii) ”näin ollen” vastuu kilpailusääntöjen rikkomisesta, joka tapahtui ennen kuin kartelliin osallinen toiminta siirrettiin ITR Rubberille 1.1.2002, olisi pitänyt olla kyseisen toiminnan aiemmalla harjoittajalla (ITR:llä ja sen emoyhtiö Saiagilla) (116 kohdan ensimmäinen virke ja 118²¹ ja 119²² kohta); ja iv) Saiagin tekemässä ITR:n luovutuksessa Parker-Hannifinille ei siis voi olla kyse taloudellisesta jatkuvuudesta (116 kohdan toinen virke).

54. Tarkastelen jäljempänä seikkoja ja olosuhteita, joihin unionin yleinen tuomioistuin perusti päättelynsä hylätessään taloudellisen jatkuvuuden periaatteen soveltamisen.

– Milloin luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä täytyi olla rakenteellinen yhteys? Onko luovuttajan täytynyt lakata olemasta oikeudellisesti?

55. On totta, että tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775, 50 kohta) viitataan rakenteellisiin yhteyksiin luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä silloin, ”kun ne menettelivät kilpailusääntöjen vastaisella tavalla”.

56. Valitusasioissa antamissaan tuomioissa unionin tuomioistuin on kuitenkin jo vahvistanut taloudellisen jatkuvuuden olemassaolon, vaikka varojen siirto olisi tapahtunut kilpailusääntöjen rikkomisen päätyttyä (mikä mielestäni vahvistaa, ettei rakenteellisten yhteyksien tarvitse välttämättä olla olemassa koko rikkomisajanjakson ajan), kunhan luovuttavan yksikön ja luovutuksen saavan yksikön väliset rakenteelliset yhteydet olivat olemassa *komission päätöksen tekemisen hetkellä*.

57. Tuomiossa Cimenteries CBR ym. v. komissio²³ ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että Aalborg, joka oli saanut perustamisensa yhteydessä vuonna 1990 (tuli taannehtivasti voimaan 1.1.1990) varoja, jotka olivat olleet Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrikin (AAPCF) kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena, oli kyseisen yhtiön taloudellinen seuraaja, vaikka rikkomisajanjakso ulottui tammikuusta 1983 joulukuuhun 1988. Vaikka Aalborg väitti, että kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistynyt yhtiö ”ei ollut lakannut olemasta oikeudellisesti, vaan siitä oli tullut holding-yhtiö, jolla oli uusi nimi ja joka piti hallussaan 50 prosenttia Aalborgin osakkeista” (1334 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi väitteen sillä perusteella, että nämä muutokset liittyivät konsernin uudelleenjärjestelyihin, minkä vuoksi voitiin katsoa, että Aalborg ja kilpailusääntöjä rikkonut yhtiö muodostivat EY 81 artiklassa tarkoitettun yhden taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön, joten komissio saattoi ”katsoa Aalborgin olevan vastuussa kyseessä olevista yhtiön toimenpiteistä” (1335 kohta).

58. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioinnin valitusvaiheessa.²⁴

21 — ”Komission oli siis todettava, että Saiag ja ITR olivat vastuussa rikkomisesta 1.1.2002 saakka, ja tämän jälkeen tarvittaessa todettava, että kyseinen rikkominen oli vanhentunut, mihin sillä on mahdollisuus vakiintuneen oikeuskäytännön nojalla – –”.

22 — ”Komissio ei sitä vastoin voinut tällaisessa tilanteessa katsoa ITR Rubberin olevan vastuussa päivämäärää 1.1.2002 – jolloin kartellissa mukana olleet varat siirrettiin sille – aikaisemmasta ajanjaksosta”.

23 — T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, EU:T:2000:77, perustelujen 1334 ja 1335 kohta ja tuomiolauselman 15 kohta.

24 — Tuomio Aalborg Portland ym. v. komissio (EU:C:2004:6, 344–359 kohta).

59. Aalborg oli lisäksi väittänyt, ettei ”sen olisi voitu katsoa olevan vastuussa kartellin toiminnasta aikaisempaan ajanjaksona, johon sementtipäätös, toisin kuin väitetiedoksianto, liittyy tämän kilpailusääntöjen rikkomisen. Koska Aalborgia ei ollut vielä perustettu riidanalaisten kokousten aikana, sen edustajat ovat kiistatta olleet poissa kokouksista, joita on pidetty olennaisina sementtipäätöksessä todetun yhteistoimintajärjestelyn kannalta” (em. tuomion 351 kohta).

60. Yhteisöjen tuomioistuin huomautti ensin, että oli selvitettävä, merkitseekö se, että kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistynyt yhtiö oli ”edelleen olemassa, väistämättä sitä, että komissiolla ei ole miltään osin mahdollisuutta toteuttaa toimenpiteitä Aalborgia v. pitäen sitä taloudellisesta ja organisatorisesta näkökulmasta kilpailusääntöjen rikkojana”, mihin se vastasi kieltävästi todeten, että koska muutoksia edeltänyt ja niitä seurannut yritys olivat taloudellisesti sama, mainitun yhtiön olemassaolon jatkuminen oikeudellisenä yksikkönä ei ”siten ole peruste kumota – – päätöstä” (em. tuomion 358 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin myönsi todenneensa tuomiossa komissio v. Anic Partecipazioni (EU:C:1999:356), ettei taloudellista jatkuvuutta voinut olla tapauksessa, jossa yrityksen toiminnasta vastuussa oleva oikeushenkilö on oikeudellisesti lakannut olemasta kilpailusääntöjen rikkomisen jälkeen, ja korosti, että mainitussa asiassa oli kyseessä ”kaksi olemassa olevaa toimivaa yritystä, joista yksi oli vain luovuttanut osan toiminnoistaan toiselle yritykselle, eikä niiden välillä ollut rakenteellista yhteyttä” (em. tuomion 359 kohta)²⁵, kun taas käsiteltävässä asiassa niin ei ollut.

61. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin noudatti tätä lähestymistapaa myös tuomiossaan Jungbunzlauer v. komissio (EU:T:2006:270, 131 ja 132 kohta): ”Vuonna 1993 tapahtunutta Jungbunzlauer-konsernin uudelleenjärjestelyä edeltävän ajanjakson osalta on todettava, – – että vuoteen 1993 saakka Jungbunzlauer GmbH ei ensinnäkään vastannut pelkästään konsernin toiminnasta sitruunahappomarkkinoilla, vaan myös konsernin koko toiminnan johtamisesta. Viimeksi mainittu tehtävä, joka käsitti konsernin toiminnan, myös toiminnan sitruunahappomarkkinoilla, johtamisen, siirrettiin kuitenkin vuonna 1993 Jungbunzlauerille, josta tuli näin ollen GmbH:n taloudellinen seuraaja konsernin toiminnan johtamisen osalta”(kursivointi tässä), mutta ”se, että yhtiö on edelleen olemassa oikeushenkilönä, ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että [unionin] kilpailuoikeuden valossa osa tämän yhtiön toiminnasta siirretään toiselle yhtiölle, joka joutuu vastuuseen ensimmäisen yhtiön toimista”.

62. Taloudellisen jatkuvuuden olemassaolo todettiin myös tuomiossa ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio,²⁶ vaikka varojen siirto ProfilARBEDille oli tapahtunut vuonna 1992 eli sen jälkeen, kun rikkominen oli lakannut vuonna 1991.

63. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi mainitussa tuomiossa (36 ja 111 kohta) perustellusti, että ”riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa määrätään seuraavaa: '[ARBEDista, TradeARBEDista ja ProfilARBEDista] muodostuva yritys on osallistunut [HT] 65 artiklan 1 kohdan vastaisesti joukkoon sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joiden kohteena tai vaikutuksena on ollut hintojen vahvistaminen, kiintiöiden jakaminen ja laaja tietojen vaihtaminen yhteisön palkkimarkkinoista. Tällä koostumuksella yrityksen on todettu osallistuneen näihin rikkomisiin 1.7.1988 ja 16.1.1991 välisenä aikana” ja että ”nyt esillä olevassa asiassa ProfilARBEDin perustaminen vuonna 1992 kokonaan ARBEDin omistuksessa olevaksi tytäryhtiöksi, joka jatkaa ARBEDin taloudellista ja teollista toimintaa palkkialalla, on samanlainen tapaus kuin ne, jotka ovat johtaneet edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Aalborg Portland ym. v. komissio ja edellä mainitussa asiassa Jungbunzlauer v. komissio annettuihin tuomioihin” (kursivointi tässä).

25 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 39 kohta.

26 — EU:T:2009:90.

64. Unionin tuomioistuin vahvisti tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemyksen tuomion ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym. (EU:C:2011:190) 104 kohdassa, jossa täsmennetään, että ”ARBEDin väitteestä, jonka mukaan se, että sisaryhtiön katsotaan olevan vastuussa rikkomisesta taloudellisen yksikön käsitteen perusteella, on epä johdonmukaista, koska se merkitsee sitä, että sisaryhtiöön sovelletaan ankarampaa vastuujärjestelmää kuin emoyhtiöön, on riittävää todeta, että nyt esillä olevassa asiassa *komissio on katsonut sisaryhtiön olevan vastuussa tästä käyttäytymisestä sen vuoksi, että se jatkoi emoyhtiön taloudellista toimintaa* ja että sisaryhtiön vastuu riippui siis emoyhtiöstä, joten sisaryhtiöön sovellettava vastuujärjestelmä ei ole millään tavoin ankarampi kuin emoyhtiöön sovellettava” (kursivointi tässä).

65. Katson komission tavoin, että toisenlainen kanta johtaisi mielivaltaisiin tuloksiin, sillä mahdollisuus lukea vastuu kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnasta luovutuksen saaneelle yksilölle siirtoa edeltävältä ajanjaksolta riippuisi tällöin siitä, onko tällä rakenteellisia yhteyksiä luovuttaneeseen yksikköön, jolloin tulokset olisivat täysin erilaiset sen mukaan, ovatko yhteydet katkenneet hieman ennen kilpailusääntöjen rikkomisen lakkaamista vai sen jälkeen.

66. Lisäksi on muistettava, että unionin tuomioistuin on todennut, että luovutuksensaajaa voidaan pitää luovuttavan yksikön taloudellisenä seuraajana, vaikka päätöksen tekopäivänä niiden välillä *koko kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjaksolla* (ja siten toiminnan siirtämisen ajankohtana) olemassa olleet rakenteelliset yhteydet olivat kadonneet.²⁷

67. Edellä mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että konsernin sisäisen taloudellisen jatkuvuuden periaatteen soveltaminen ei edellytä sen paremmin sitä, että luovuttava yksikkö on oikeudellisesti lakannut olemasta, kuin sitäkin, että luovuttajan ja luovutuksensaajan väliset rakenteelliset yhteydet ovat olleet olemassa koko rikkomisajanjakson ajan.

68. Mielestäni päivämäärän, joka on merkityksellinen arvioitaessa sitä, onko varojen siirto tapahtunut konsernin sisällä vai itsenäisten yritysten välillä, on oltava varojen siirron päivämäärä.²⁸ Käsiteltävän asian asiakirja-aineistosta ilmenee, että juuri Saiag/ITR-konserni perusti ITR Rubberin tytäryhtiökseen, jolle varat siirrettiin tämän ollessa vielä sen määräysvallassa.

69. Lisäksi on huomattava, että kannastaan ensimmäisessä oikeusasteessa poiketen vastapuolet vaikuttavat nyt myöntävän,²⁹ että taloudellinen jatkuvuus voidaan todeta, vaikka rakenteellisia yhteyksiä ei enää ole sillä hetkellä, kun komissio tekee päätöksensä.³⁰

– Rakenteellisten yhteyksien kesto

70. On totta, että ITR:n ja ITR Rubberin rakenteelliset yhteydet olivat olemassa enintään seitsemän kuukauden ajan eli 27.6.2001–31.1.2002, kun taas riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettu rikkomisajanjakso käsitti vuodet 1986–2007, ja kyseinen päätös tehtiin vuonna 2009. Tästä huolimatta oikeuskäytännössä asetetut edellytykset, joihin on vedottu ITR Rubberin (josta tuli Parker ITR) saattamiseksi vastuuseen ITR:n ja Pirelli Tregin vuodesta 1986 alkaen toteuttamista toimista konsernin sisäisenä taloudellisenä seuraajana, täyttyvät käsiteltävässä asiassa.³¹ ITR:lle siirtyi sen oikeudellisen ja

27 — Ks. vastaavasti tuomio ETI ym. (EU:C:2007:775, 50 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin ei noudattanut julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotuksensa (EU:C:2007:404) 96 kohdassa ehdottamaa päinvastaista tulkintaa, jonka mukaan yhteyksien on oltava olemassa *päätöksen tekopäivänä*.

28 — Ks. tuomio Aalborg Portland ym. v. komissio (EU:C:2004:6, 356 ja 357 kohta) ja ETI ym. (EU:C:2007:775, 48–52 kohta).

29 — Ks. niiden unionin tuomioistuimessa esittämän vastineen 35 kohta.

30 — Ks. niiden unionin tuomioistuimessa esittämän vastineen 28, 29, 35 ja 41 kohta ja valituksenalaisen tuomion 59 kohta, jonka mukaan ”kantajat täsmenävät viimeaikaisessa oikeuskäytännössä vahvistettavan, että siirrettäessä varoja konsernin sisällä taloudellisen seuraannon teoriaa voidaan soveltaa ainoastaan, jos [luovutuksen saavan] yksikön ja luovuttavan yksikön väliset rakenteelliset yhteydet ovat vielä olemassa rikkomisen toteavan komission päätöksen tekemisajankohtana”.

31 — Ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 370–373 perustelukappale.

taloudellisen edeltäjän Pirelli Tregin vastuu näiden sulauduttua vuonna 1990. ITR perusti tämän jälkeen 27.6.2001 tytäryhtiönsä ITR Rubberin (josta tuli Parker ITR), jonka se omisti kokonaan, ja siirsi tälle 1.1.2002 kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olleet varat. ITR Rubber -nimisen oikeudellisen yksikön perusti siis Saiag/ITR eikä yrityksen ostanut Parker-Hannifin, ja varat siirrettiin ITR Rubberille, kun se oli vielä Saiag/ITR:n määräysvallassa.³² ITR:n (varojen luovuttaja) ja ITR Rubberin (josta tuli Parker ITR) (luovutuksensaaja) välillä oli 27.6.2001 alkaen jälkimmäiseen luovutukseen eli 31.1.2002 saakka olemassa rakenteelliset yhteydet, jollaiset ovat emoyhtiön ja sen kokonaan omistaman tytäryhtiön välillä, ja ne kuuluivat samaan yritykseen (Saiagiin). Rakenteelliset yhteydet olivat siis olemassa varojen siirron hetkellä 1.1.2002.

71. Vaikka rakenteellisten yhteyksien on täytynyt olla olemassa siirron ajankohtana, välttämätöntä ei sen sijaan pitäisi olla se, että yhteydet ovat olemassa pitkään tai koko rikkomisajanjakson ajan,³³ jotta voidaan katsoa, että kaksi yksikköä muodostaa unionin kilpailuoikeudessa tarkoitetun yhden taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön.³⁴ Sillä, että ITR Rubber myytiin pois Saiag-konsernista, ja sen perustamisesta kului vain vähän aikaa siihen, kunnes se myytiin Parker-Hannifin-konsernille, ei siis pitäisi olla merkitystä varsinkin, kun Parker ITR jatkoi osallistumisestaan kartelliin riidanalaisen varojen siirtämisen jälkeen.³⁵ Varojen siirron jälkeisten tapahtumien (jotka olisi tutkittava) käyttäminen perusteena aiheuttaisi ilmeistä oikeudellista epävarmuutta.

72. Vaikka oikeuskäytäntö ei tarjoa paljonkaan konkreettista tietoa siitä, mikä rakenteellisten yhteyksien keston olisi oltava (tässä kesto on seitsemän kuukautta vastapuolten väittämän yhden kuukauden sijasta), huomaatan kuitenkin, että tuomiossa Areva ym. v. komissio (T-117/07 ja T-121/07, EU:T:2011:69) ja muutoksenhaun johdosta annetussa tuomiossa Areva v. komissio (C-247/11 P ja C-253/11 P, EU:C:2014:257)³⁶ kyseessä olleessa asiassa emoyhtiö (Areva-konserni) oli omistanut tytäryhtiön neljän kuukauden ajan, mitä pidettiin riittävänä perusteena tuntevan sakon määräämiseksi yhteisvastuullisesti tälle emoyhtiölle.

– Mikä merkitys on sillä, että ITR Rubber oli perustamisestaan lähtien tarkoitus myydä ja se myytiinkin pian perustamisensa jälkeen?

73. Näitä seikkoja ei mielestäni ole tarpeen ottaa huomioon. Tytäryhtiön perustamisen tarkoituksen (valuksenalaisen tuomion 115 kohta) kaltaisen subjektiivisen tekijän huomioon ottaminen aiheuttaisi oikeudellista epävarmuutta, sillä taloudellisen jatkuvuuden periaatteen soveltamista on säänneltävä objektiivisin ja selkein säännöin, eikä sen pidä olla riippuvainen subjektiivisista aikomuksista.

74. Jos otettaisiin huomioon taloudellinen tavoite, joka siirrolla on tarkoitus saavuttaa määrätyn ajan kuluttua, se olisi myös vastoin tuomiota ETI ym. (EU:C:2007:775), jossa suuri jaosto ei ottanut huomioon seuraavia seikkoja: i) Amministrazione autonoma dei monopoli di Stato (AAMS) ETI:lle tapahtuneen toiminnan siirron tarkoituksena oli ETI:n myöhempi yksityistäminen, mikä ei sulkenut pois taloudellisen jatkuvuuden olemassaoloa, ja ii) taloudellinen edeltäjä oli edelleen olemassa.

32 — Juuri tämä Saiag/ITR-konsernin harjoittama määräysvalta kyseisessä konsernin toiminnassa on perusteena sille, että ITR Rubber (josta tuli Parker ITR) on saatettu yksilöllisen vastuun periaatteesta poiketen vastuuseen taloudellisen jatkuvuuden perusteella.

33 — Komissio tukeutuu tältä osin tuomioihin Aalborg Portland ym. v. komissio (EU:C:2004:6) ja ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym. (EU:C:2011:190, 104 kohta), joissa valitusvaiheessa vahvistettiin ensimmäisen oikeusasteen toteamukset siitä, että kyse oli taloudellisesta jatkuvuudesta, vaikka varojen siirto oli tapahtunut kilpailusääntöjen rikkomisen lakattua.

34 — Ks. esim. tuomio ETI ym. (EU:C:2007:775, 48 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

35 — Komission mukaan on nimittäin niin, että kun uusi emoyhtiö Parker-Hannifin sai tietoa kilpailusääntöjen rikkomisesta, tämä kuitenkin päätti salata kartellin siinä toivossa, että se pysyisi salassa.

36 — Unionin tuomioistuimien kumosi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion osittain, ei kuitenkaan tämän seikan osalta.

75. Se, että ITR Rubber perustettiin nimenomaisesti ottamaan vastaan riidanalaiset varat, ei siis estä taloudellisen jatkuvuuden toteamista eikä sen perusteella voida pätevästi sulkea pois Parker ITR:n vastuuta ITR:n taloudellisena seuraajana. Tilanne ei poikkea ETI:n tilanteesta, sillä sen perustamisen nimenomaisena tarkoituksena oli AAMS:n toiminnan jatkaminen, ja ETI:n perustamisesta annetussa kansallisessa lainsäädännössä säädettiin AAMS:n tupakkatuotteiden alan taloudellisen toiminnan samanaikaisesta siirtämisestä ETI:lle.

76. Tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775, 44 kohta)³⁷ korostettiin myös, että ”merkitystä ei myöskään ole sillä, etteivät toimintojen luovuttamisesta ole päättäneet yksityiset oikeussubjektit vaan lainsäätävä, joka on pyrkinyt yritystoiminnan yksityistämiseen. *Jäsenvaltion viranomaisten toteuttamat yrityksen uudelleenjärjestämisestä tai uudelleenorganisointia koskevat toimenpiteet eivät nimittäin voi laillisesti johtaa yhteisön kilpailuoikeuden tehokkaan vaikutuksen vaarantumiseen*” (kursivointi tässä).

77. Kyseisten varojen luovuttajan ja luovutuksensaajan välisiä rakenteellisia yhteyksiä kilpailusääntöjä rikkoneen yrityksen sisällä on tarkasteltava samalla tavoin erillään siirron jälkeisistä tapahtumista, kuten yrityksen purkamisesta tai luovutuksen saaneen tytäryhtiön myynnistä.

iii) Vastapuolten toinen perustelu: millainen rakenteellisen yhteyden on oltava?

78. Vastapuolten mukaan unionin tuomioistuin ei ottanut käyttöön tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775) mekaanista sääntöä, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallisen toiminnan luovutuksensaaja on automaattisesti vastuussa rikkomisesta, jos kyseisen toiminnan luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä on aiemmin ollut rakenteellinen yhteys. Unionin tuomioistuin on nimenomaisesti todennut, että tällainen seuraus on mahdollista ainoastaan, jos osoitetaan, että luovuttaja ja luovutuksensaaja olivat saman henkilön määräysvallassa silloin, kun rakenteellinen yhteys oli olemassa, ja että ne noudattivat olennaisilta osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita.³⁸

79. Vastapuolet perustavat väitteensä siihen, että yhteisöjen tuomioistuin pani mainitussa tuomiossa merkille kyseisten kahden yksikön välisen rakenteellisen yhteyden olemassaolon (eli sen, että ne olivat saman viranomaisen hallussa), mutta jätti kuitenkin kansallinen tuomioistuimen tehtäväksi selvittää, olivatko yksiköt kyseisen viranomaisen määräysvallassa,³⁹ minkä tämä kielsi.

80. Riidanalaisessa päätöksessä komissio ei vastapuolten mukaan arvioinut lainkaan sitä, olivatko ITR ja ITR Rubber niiden välisen rakenteellisen yhteyden lyhyen olemassaolon aikana olleet saman henkilön määräysvallassa ja olivatko ne niitä yhdistävien läheisten taloudellisten ja organisatoristen yhteyksien vuoksi noudattaneet olennaisilta osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita, kuten tuomiossa ETI ym. (EU:C:2007:775) edellytetään. Riidanalaisessa päätöksessä mainitaan ainoastaan, että kun ITR luovutti aluksilla käytettävien siirtoletkujen toimintansa ITR Rubberille, tämä oli kokonaan ITR:n omistuksessa. Siinä ei viitata lainkaan oikeuskäytäntöön, jonka nojalla emoyhtiön voidaan olettaa käyttävän ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan omistamassaan tytäryhtiössä. Vastapuolet päättelevät tästä, että koska komissio ei arvioinut riidanalaisessa päätöksessä, muodostivatko ITR ja ITR Rubber (josta tuli Parker ITR) yhden ainoan yrityksen sillä lyhyellä ajanjaksolla, jolloin niiden välillä oli olemassa rakenteellinen yhteys, unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä todetessaan, ettei Parker ITR:n voitu katsoa olevan vastuussa ITR:n menettelystä pelkästään tällaisen aiemman rakenteellisen yhteyden perusteella.

37 — Ks. myös julkisasiamies Kokottin mainitussa asiassa esittämän ratkaisuehdotuksen (EU:C:2007:404) 95 kohta.

38 — Em. tuomion 49 kohta.

39 — On huomattava, että vastapuolet toteavat unionin tuomioistuimelle esittämässään vastineessa, että ”yhteisöjen tuomioistuin antoi Italian Consiglio di Statolle tehtäväksi arvioida tuomiossaan vahvistetun *tosiasiallisen määräysvallan* kriteerin perusteella, voitiinko ETI:n katsoa olevan vastuussa AAMS:n menettelystä”(kursivointi tässä). Vastineen alkuperäisessä englanninkielisessä versiossa käytetään termiä ”actual control”. Samaa termiä ei kuitenkaan käytetä tuomion ETI ym. englanninkielisessä käännöksessä. Mainitun tuomion 51 kohdassa todetaan, että AAMS ja ETI olivat kyseisen julkisoikeudellisen yksikön ”määräysvallassa”, mikä on käännetty englanniksi ”AAMS and ETI were subject to the control of that public entity”.

81. Sen lisäksi, että asiassa ETI ym. oli normaalia, että yhteisöjen tuomioistuin antoi kansalliselle tuomioistuimelle tehtäväksi selvittää, olivatko saman julkisoikeudellisen yksikön hallussa olevat AAMS (joka siirsi toimintojaan) ja ETI (jolle toimittoja siirrettiin) olleet tosiasiallisesti tämän yksikön määräysvallassa (käsiteltävässä asiassa tätä ongelmaa ei ole, sillä rakenteellinen yhteys on olemassa ainoastaan ITR:n ja ITR Rubberin välillä), vastapuolten väite ei vakuuta minua, sillä tuomioissa Akzo Nobel ym. v. komissio (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60 kohta) todettiin selvästi, että ”sellaisessa erityistapauksessa, jossa emoyhtiö omistaa täysin tytäryhtiönsä, joka on rikkonut yhteisön kilpailusääntöjä, yhtäältä tämä emoyhtiö voi vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiön käyttäytymiseen^[40], ja toisaalta on olemassa kumottavissa oleva oletus, jonka mukaan kyseinen emoyhtiö tosiasiallisesti vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä käyttäytymiseen^[41]”.

82. Mainitun tuomion 61 kohdassa todetaan edelleen, että ”näissä olosuhteissa riittää, että komissio osoittaa, että emoyhtiö omistaa täysin tytäryhtiön, voidakseen olettaa, että emoyhtiö vaikuttaa ratkaisevasti tämän tytäryhtiön kauppapolitiikkaan. Tämän perusteella komissio voi katsoa, että emoyhtiö on yhteisvastuussa tytäryhtiölleen määrätyn sakon maksamisesta, ellei emoyhtiö, jonka asiana on kumota tämä oletus, esitä riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että tytäryhtiö toimii itsenäisesti markkinoilla^[42]”.

83. Vastapuolet vetoavat myös tuomioon ThyssenKrupp Nirosta v. komissio (EU:C:2011:191), jossa sen paremmin komissio kuin unionin tuomioistuinkaan ei viittanut rakenteelliseen yhteyteen, joka oli alun perin olemassa luovuttaja Thyssen Stahlin ja luovutuksensaajan ThyssenKrupp Nirostan välillä, mahdollisena tai jopa riittävänä perusteena, jonka nojalla viimeksi mainittu voitaisiin katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon ensiksi mainittu oli syyllistynyt.⁴³

84. Mielestäni mainitulla tuomiolla ei ole merkitystä käsiteltävässä asiassa, sillä tuomioon ThyssenKrupp Nirosta v. komissio (EU:C:2011:191) johtaneessa muutoksenhakuasiassa unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ollut ratkaista sitä, saattoiko taloudellinen jatkuvuus seurata yhdestä varojen siirrosta, vaan sen tehtävänä oli ratkaista, saattoiko taloudellinen jatkuvuus seurata pelkästä varojen ostajan ilmoituksesta, jonka mukaan se otti vastuun näihin varoihin liittyvästä kilpailusääntöjen rikkomisesta merkittävästä toiminnasta. Unionin tuomioistuin saattoi muutoksenhaun yhteydessä lausua ainoastaan siitä, oliko unionin yleisen tuomioistuimen arviointi (joka koski ainoastaan kyseistä ilmoitusta) oikea.

40 — Yhteisöjen tuomioistuin viittaa tältä osin tuomioon Imperial Chemical Industries v. komissio (48/69, EU:C:1972:70, 136 ja 137 kohta).

41 — Yhteisöjen tuomioistuin viittaa tältä osin tuomioihin AEG-Telefunken v. komissio (107/82, EU:C:1983:293, 50 kohta) ja Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio (EU:C:2000:630, 29 kohta).

42 — Yhteisöjen tuomioistuin viittaa tältä osin tuomioon Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio (EU:C:2000:630, 29 kohta).

43 — Em. tuomion 153 kohta.

d) Ensimmäistä valitusperustetta koskeva päätelmä

85. Edellä esitetystä seuraa, että kun käsiteltävän kaltaisessa asiassa kahden oikeudellisen yksikön välillä on ollut, vaikka hyvin lyhyenkin aikaa, rakenteellisia yhteyksiä, niiden välillä voi olla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettu taloudellinen jatkuvuus. Komissio tukeutui siten perustellusti olettamaan, jonka mukaan emoyhtiö (ITR), joka omistaa kokonaan tytäryhtiön (ITR Rubber) tosiasiallisesti vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, minkä perusteella voidaan todeta, että varojen luovuttaja ja luovutuksensaaja, ovat olleet ”saman henkilön määräysvallassa” ja ovat ”noudattaneet olennaisilta osin samoja liiketoiminnallisia ohjeita”.⁴⁴

86. Komissio toimi näin riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 370 perustelukappaleessa todetessaan, että ”siirron hetkellä ITR SpA:n ja ITR Rubber srl:n välillä olivat olemassa emoyhtiön ja sen kokonaan omistaman tytäryhtiön väliset rakenteelliset yhteydet” ja että ”ne kuuluivat lisäksi samaan yritykseen”.⁴⁵

87. ITR omisti kaikki ITR Rubberin osakkeet 27.6.2001–31.1.2002 eli seitsemän kuukauden ajan. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olemassa oli siis legaalinen olettama, että ITR:llä oli ratkaiseva vaikutusvalta ITR Rubberiin.⁴⁶

88. Kuten tuomiosta *Akzo Nobel ym. v. komissio* (EU:C:2009:536) ilmenee (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 81 ja 82 kohta), komission näkemys, joka perustui käsiteltävässä asiassa kokonaan omistettua tytäryhtiötä koskevaan olettamaan, oli siis oikea.

89. Lisään, että vastapuolilla oli oikeus kumota koko pääoman omistukseen perustuva ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskeva olettama, ja näin ne nähdäkseen ovat yrittäneetkin tehdä unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämässään kirjelmässä. Ne ovat tukeutuneet muun muassa *Parker-Hannifin* ja ITR:n välillä joulukuussa 2001 ITR Rubberin luovuttamisesta tehdyn sopimuksen määräyksiin.

90. Ne väittävät muutoksenhakuvaiheessa myös, että useimmissa näistä määräyksistä kiellettiin ITR:ää harjoittamasta mitään vaikutusvaltaa ITR Rubberiin sopimuksen tekohetkestä lähtien.

91. Kyseinen sopimus (64-sivuinen asiakirja, joka sisältää 12 useisiin kappaleisiin jaettua lukua) toimitettiin unionin yleiseen tuomioistuimeen kannekirjelmän liitteenä,⁴⁷ mutta koska unionin yleinen tuomioistuin sulki alusta asti pois ITR:n ja ITR Rubberin välisen taloudellisen jatkuvuuden olemassaolon, se ei tarkastellut vastapuolten ja komission kyseiseen asiakirjaan perustuvia (ristiriitaisia) väitteitä.

92. Olen lisäksi sitä mieltä, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin totesi, komissio ei ollut velvollinen saattamaan emoyhtiötä *Saiagia* ja ITR:ää vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnoista.

44 — On kiintoisaa havaita, että aluksilla käytettävien siirtoletkujen kartellia koskevassa tutkimuksessa Yhdysvalloissa Parker ITR:ää syytettiin kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnoista, jonka ajankohta oli vuonna 1999 eli kolme vuotta ennen hetkeä, jolloin Parker osti kyseiset varat, ja se myös myönsi syyllisyytensä. Ks. DOJ Press Release, *Italian Subsidiary of U.S.-Based Company Agrees to Plead Guilty for Participating in International Price-Fixing Conspiracy* (16.2.2010), http://www.justice.gov/atr/public/press_releases/2010/255258.htm. Yhdysvalloissa vastuun seuraannon käsite ei sisällä edes edellytystä taloudellisen jatkuvuuden olemassaolosta. Rikosoikeudellinen vastuu ei lähtökohtaisesti vähene sulautumisen tai osakkeiden oston hetkellä, vaan se siirtyy sulautumisen yhteydessä aiemmalta yksiköltä sen seuraajalle. Ks. tästä ”EU Court Decision Significantly Reduces Cartel Fines in Marine Hose Investigation”, King & Spalding, 22.5.2013, jossa lainataan kyseistä Yhdysvaltojen oikeuskäytäntöä.

45 — Ks. rakenteellisista yhteyksistä myös riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 373 perustelukappale.

46 — Myös ITR on myöntänyt tämän asiakirjassa ”Act of transfer of marine hose assets by ITR to ITR Rubber”(Parkerin väitetiedoksiantoan antaman vastauksen liite 2), kannekirjelmän s. 420, jossa ITR:stä käytetään ilmaisua ”attuale unico socio controllante”.

47 — Sopimus oli toimitettu myös hallinnollisen menettelyn aikana väitetiedoksiantoan annetun vastauksen liitteenä.

93. Yhtäältä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä⁴⁸ johtuu, että komissio voi saattaa kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnasta vastuuseen taloudellisen edeltäjän tai taloudellinen seuraajan taikka yhteisvastuullisesti molemmat.⁴⁹

94. Toisaalta merkitystä ei ole sillä, että komissio on aiemmassa tapauksessa päättänyt saattaa vastuuseen luovutetun tytäryhtiön sijasta luovuttavan emoyhtiön, koska komission aiempi päätöskäytäntö ei muodosta sitovaa oikeudellista kehystä sellaisten toimien laillisuuden arvioimiseen, joita komissio myöhemmin toteuttaa.⁵⁰

95. Kuten komissio perustellusti totesi, kun se päätti käsiteltävässä asiassa saattaa kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuuseen ITR Rubberin ITR:n taloudellisenä seuraajana, se käytti oikeuskäytännön mukaan sille kuuluvaa harkintavaltaa.⁵¹

96. Tästä seuraa, että valituksenalainen tuomio on kumottava siltä osin kuin siinä todetaan, ettei käsiteltävässä asiassa sovelleta taloudellisen jatkuvuuden periaatetta. Asia on näin ollen palautettava unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta se selvittää, riittävätkö vastapuolten esittämät seikat kumoamaan olettaman siitä, että emoyhtiö ITR, joka omisti kokonaan ITR Rubberin ja kuului tämän kanssa samaan konserniin, vaikutti ratkaisevasti tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, ja tutkii vastapuolten toissijaisesti esittämän väitteen siitä, että jos riidanalaisessa päätöksessä oli nimenomaisesti tukeuduttu tähän olettamaan, niiden puolustautumisoikeuksia on rikottu siksi, ettei väitetiedoksiannossa selvästi viitattu kyseiseen olettamaan.⁵²

97. Vielä on otettava kantaa tämän valitusperusteen viimeiseen kohtaan. Vastapuolet huomauttavat, ettei komissio riitauttanut valituksessaan niitä valituksenalaisen tuomion kohtia, joissa unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi niiden viidennen ja kuudennen kanneperusteen ja totesi, että sakon määrää oli korotettu virheellisesti sillä perusteella, että vastapuolilla olisi ollut johtajan rooli (139 ja 140, 145 ja 146 kohta sekä 253 ja 254 kohta). Ne päättelevät tästä, että valituksenalaisesta tuomiosta on tullut tältä osin lopullinen. Tämä näkemys on ilmeisen virheellinen. Unionin yleinen tuomioistuin ei nimittäin tarkastellut mainituissa kohdissa niiden väitteiden perusteltavuutta, joita oli esitetty Parker ITR:n johtajan aseman kiistämiseksi. Se teki ainoastaan mekaanisia päätelmiä taloudellisen jatkuvuuden puuttumista koskevista toteamuksista. Ehdotan, että myös kyseiset kohdat kumotaan.

B Toinen valitusperuste: ne ultra petita -periaatteen ja syrjintäkiellon periaatteen loukkaaminen

1. Valituksenalainen tuomio

98. Kanteen tarkastelun lopuksi unionin yleinen tuomioistuin lausui täyttä harkintavaltaansa käyttäen sakon lopullisesta määrästä seuraavasti:

”250 Tästä on huomautettava, että kun unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa sakon määrän täyttä harkintavaltaansa käyttäen, kyseessä ei ole täsmällinen aritmeettinen laskutoimitus. Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään ole sidottu komission laskutoimituksiin, vaan sen on suoritettava oma arviointinsa ottaen huomioon kaikki asiaan liittyvät seikat – –.

48 — Ks. tuomio ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio (EU:T:2009:90, 112–117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; unionin tuomioistuin pysytti tämän tuomion muutoksenhakuvaiheessa tuomiossa ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym.) ja tuomio Hoechst v. komissio (EU:T:2009:366, 64 kohta: ”rikkomisen, johon entinen toiminnan harjoittaja on syyllistynyt, lukeminen uuden toiminnan harjoittajan syyksi on oikeuskäytännössä tietyissä olosuhteissa komissiolle annettava mahdollisuus mutta ei velvollisuus”).

49 — Unionin tuomioistuin korosti tuoreessa tuomiossaan Dow Chemical ym. v. komissio (C-499/11 P, EU:C:2013:482, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), että ”komission määrätessä sakon jommallekummalle näistä yrityksistä [eli emoyhtiölle tai sen tytäryhtiölle] ei ole olemassa ’ensisijaisuutta’”.

50 — Ks. myös julkisasiamies Kokottin asiassa ETI ym. esittämän ratkaisuehdotuksen (EU:C:2007:404) 95 kohta.

51 — Tuomio ETI ym. (EU:C:2007:775, 49 kohta).

52 — Ks. tässä yhteydessä tuomio Ballast Nedam v. komissio (C-612/12 P, EU:C:2014:193).

--

257 Kaiken edellä esitetyn perusteella on ensinnäkin kumottava riidanalaisen päätöksen 1 artiklan i alakohta siltä osin kuin se koskee kilpailusääntöjen rikkomista, johon Parker ITR:n katsotaan syyllistyneen vuoden 2002 tammikuuta aikaisemman ajanjakson osalta, toiseksi vahvistettava Parker ITR:lle määrätyn sakon määräksi 6 400 000 euroa, josta Parker-Hannifinin on katsottava olevan yhteisvastuussa 6 300 000 euroon saakka, koska Parker-Hannifinin ei voida katsoa olevan yhteisvastuussa 1. ja 31.1.2002 välisen ajanjakson osalta, ja lopulta kolmanneksi kanne on hylättävä muilta osin.”

2. Asianosaisten lausumat

99. Komissio väittää, että unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteen ulkopuolelta, kun se alensi 100 000 eurolla rikkomisen keston johdosta sovellettua korotusta sakon summaan, jonka maksamisesta Parker Hannifin on yhteisvastuussa. Parker-Hannifin ei nimittäin ollut kiistänyt kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisensa tosiasiallista kestoja (kuten unionin yleinen tuomioistuinkin totesi tuomionsa 129 ja 256 kohdassa) eikä sakon määrän laskemiseen sovellettua vastaavaa kerrointa. Komissio muistuttaa tästä, että tuomioissa KME Germany ym. v. komissio ja Chalkor v. komissio⁵³ unionin tuomioistuin korosti, ”ettei täyden harkintavallan käyttö vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa” ja että ”kantajan on esitettävä [riidanalaisista päätöistä] koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi”.

100. Komissio huomauttaa, että valituksenalaisen tuomion 257 kohdassa tälle summan alentamiselle esitetyt perustelut (”koska Parker-Hannifinin ei voida katsoa olevan yhteisvastuussa 1. ja 31.1.2002 välisen ajanjakson osalta”) ovat merkityksettömiä, sillä Parker-Hannifinia ei ollut riidanalaisessa päätöksessä saatettu vastuuseen kyseiseltä ajanjaksolta. Jos unionin yleinen tuomioistuin olisi halunnut viitata siihen, että tytäryhtiö Parker ITR osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen, sellaisena kuin se vahvistettiin valituksenalaisessa tuomiossa, kuukauden verran pidempään (1.1.2002 alkaen) kuin Parker-Hannifin (31.1.2002 alkaen), sen ei olisi pitänyt alentaa summaa, jonka maksamisesta Parker-Hannifin on yhteisvastuussa, vaan korottaa Parker ITR:lle määrätyn sakon määrää.

101. Komissio huomauttaa, että niiden suuntaviivojen mukaan, joita se sovelsi sakkojen määrän laskemiseen⁵⁴ ja joihin unionin yleinen tuomioistuin viittasi valituksenalaisessa tuomiossa, tämä kuukauden ero kilpailusääntöjen rikkomisen kestossa ei voi olla perusteena vain yhden adressaatin sakon alentamiselle, kun otetaan huomioon kaikkiin riidanalaisen päätöksen adressaatteihin sovellettu pyöritysmenetelmä.⁵⁵ Unionin yleinen tuomioistuin on siten loukannut syrjintäkiellon periaatetta. Sen olisi ainakin pitänyt selittää, miksi se poikkesi suuntaviivoista Parker-Hannifinin tapauksessa, mitä se ei kuitenkaan tehnyt.

102. Vastapuolet muistuttavat aluksi, että koska valituksenalainen tuomio annettiin sellaisen menettelyn yhteydessä, joka koski ainoastaan vastapuolia, unionin yleisen tuomioistuimen ei täyttä harkintavaltaa käyttäessään tarvitse periaatteessa noudattaa komission noudattamaa sakon laskentatapaa.⁵⁶ Unionin yleinen tuomioistuin oli lisäksi noudattanut suuntaviivoja laskiessaan uudelleen Parker ITR:lle määrätyn sakon määrän.

53 — C-389/10 P, EU:C:2011:816, 131 kohta ja C-386/10 P, EU:C:2011:815, 64 kohta.

54 — Suuntaviivat asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta (EUVL 2006, C 210, s. 2).

55 — Suuntaviivojen 24 kohdan mukaan ”-- alle kuusi kuukautta kestävät jaksot lasketaan puolena vuotena. Yli kuusi kuukautta mutta alle yhden vuoden kestävät jaksot lasketaan täytenä vuotena.”

56 — Tuomio Volkswagen v. komissio (C-338/00, EU:C:2003:473, 147 kohta).

103. Unionin yleinen tuomioistuin päätti alentaa sitä Parker-ITR:lle määrätyn sakon osaa, jonka maksamisesta Parker-Hannifinin voidaan katsoa olevan yhteisvastuussa, ja ottaa näin huomioon, että Parker-Hannifin oli osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen (Parker ITR:n emoyhtiönä) kuukautta lyhyemmän aikaa kuin Parker ITR oli siihen osallistunut suoraan. Vastapuolten mukaan tämä on ainoa tapa noudattaa syrjintäkiellon periaatetta. Parker ITR:lle määrätyn sakon määrän korottaminen, mitä komissio ehdotti, olisi syrjinyt Parker ITR:ää suhteessa muihin riidanalaisen päätöksen adressaatteihin. Jos Parker-Hannifinin olisi katsottu olevan vastuussa yhtä suuresta sakon määrästä kuin Parker ITR:n, tällöin olisi syrjitty Parker-Hannifinia, sillä se osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen lyhyemmän aikaa kuin Parker ITR.

3. Asian arviointi

104. Mielestäni unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteen ulkopuolelta, kun se alensi 100 000 eurolla rikkomisen keston johdosta sovellettua korotusta sakon summaan, jonka maksamisesta Parker-Hannifin on yhteisvastuussa.

105. Yhtäältä olen käsitellyt antamassani ratkaisuehdotuksessa Telefonica ja Telefonica de España v. komissio (EU:C:2013:619) yksityiskohtaisesti unionin yleisen tuomioistuimen täyden harkintavallan merkitystä ja laajuutta ja todennut, että sen on tutkittava perusteellisesti sakon laskentatapa. Unionin yleinen tuomioistuin ei nimittäin voi valvontansa yhteydessä luopua oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevasta perinpohjaisesta laillisuusvalvonnasta tai olla vaatimatta komissiota selittämään sakkokäytäntönsä muuttamista tietyssä asiassa komissiolle kuuluvan harkintavallan perusteella.

106. Toisaalta oikeuskäytännön mukaan on myös niin, että ”kun [unionin] tuomioistuin päättää toimivallan ylitystä koskevasta asiasta, se ei voi lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta – –, minkä vuoksi kumoavassa tuomiossa ei voida ylittää sitä, mitä kantaja on vaatinut”.⁵⁷

107. On kuitenkin selvää, ettei Parker-Hannifin käsiteltävässä asiassa kiistänyt kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisensa tosiasiallista kestoja (31.1.2002–2.5.2007, jonka unionin yleinen tuomioistuin vahvisti tuomionsa 129 ja 256 kohdassa, kuten komissio totesi) eikä sakon määrän laskemiseen sovellettua vastaavaa kerrointa (rikkomisen kestoja koskeva kerroin).

108. Tuomioissaan KME Germany ym. v. komissio ja Chalkor v. komissio⁵⁸ unionin tuomioistuin korosti, ettei ”täyden harkintavallan käyttö vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa, ja [muistutti], että menettely unionin tuomioistuimissa on kontradiktoria. Lukuun ottamatta oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvia perusteita – kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttuminen –, jotka unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta, kantajan on esitettävä kyseistä päätöstä koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi.”

109. Vastapuolet kiistivät toki menestyksekkäästi johtajan roolin, johon niitä vastaan oli vedottu raskauttavana seikkana, ja tämän johdosta unionin yleinen tuomioistuin mukautti sakon määrää (valituksenalaisen tuomion 145, 146 ja 254 kohta). Mielestäni unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan voi edes täyttää harkintavaltaansa käyttäessään päätellä tästä, että on mahdollista mukauttaa myös sellaisia muita sakkoon liittyviä näkökohtia (tässä keston liittyvää kerrointa), *joita kohtaan kantaja ensimmäisessä oikeusasteessa ei ole esittänyt kanneperustetta.*

57 — Tuomio komissio v. AssiDomän Kraft Products ym. (C-310/97 P, EU:C:1999:407, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös esim. tuomiot komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (C-78/03 P, EU:C:2005:761, 44–50 kohta), ENI v. komissio (C-508/11 P, EU:C:2013:289, 103 kohta) ja Arkema v. komissio (C-520/09 P, EU:C:2011:619, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

58 — EU:C:2011:816, 131 kohta ja EU:C:2011:815, 64 kohta.

110. Valituksenalaisen tuomion 257 kohdassa⁵⁹ tälle summan alentamiselle esitetyt perustelut ("koska Parker-Hannifinin ei voida katsoa olevan yhteisvastuussa 1. ja 31.1.2002 välisen ajanjakson osalta") ovat lisäksi merkityksettömät, sillä Parker-Hannifinia ei ollut riidanalaisessa päätöksessä saatettu vastuuseen kyseiseltä ajanjaksolta.

111. Olen komission kanssa samaa mieltä siitä, että jos unionin yleinen tuomioistuin olisi halunnut viitata siihen, että tytäryhtiö Parker ITR osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen, sellaisena kuin se vahvistettiin valituksenalaisessa tuomiossa, kuukauden verran pidempään (1.1.2002 alkaen) kuin Parker-Hannifin (31.1.2002 alkaen), sen ei olisi pitänyt alentaa summaa, jonka maksamisesta Parker-Hannifin on yhteisvastuussa, vaan korottaa Parker ITR:lle määrätyn sakon määrää. On nimittäin virheellistä alentaa emoyhtiölle määrätyn sakon sellaista *osaa, jota ei ole riitautettu*, sen sijaan, että korotettaisiin Parker ITR:lle määrätyn *sakon riitautettua osaa*.

112. Komissio väittää, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi täytynyt esittää ne syyt, joiden vuoksi se poikkesi suuntaviivoista riidanalaisen päätöksen yhden adressaatin eli Parker-Hannifinin tapauksessa, mutta mielestäni valituksenalaisen tuomion 250 kohdasta ilmenee selvästi, että unionin yleinen tuomioistuin halusi "suorittaa oman arviointinsa" eikä pitänyt suuntaviivoja tässä yhteydessä sitovina.

113. Kuten julkisasiamies Maduro on muistuttanut, "[unionin] tuomioistuimia sitovat kuitenkin tämän täyden tuomiovallan käytössä samat oikeudelliset vaatimukset kuin ne, joita sovelletaan komission sen määrätessä seuraamuksia". Nämä vaatimukset käsittävät muun muassa perusteluvollisuuden.⁶⁰

114. Tällaisessa tilanteessa katson, että Parker-Hannifinille määrätyn sakon määrän alentamista pelkästään sillä perusteella, että "Parker-Hannifinin ei voida katsoa olevan yhteisvastuussa 1. ja 31.1.2002 välisen ajanjakson osalta" (valituksenalaisen tuomion 257 kohta), ei ole perusteltu riittävästi.

115. Näillä perusteilla toinen valitusperuste on hyväksyttävä.

C Sakon laskeminen, mikäli ensimmäinen valitusperuste hyväksytään

116. Jos unionin tuomioistuin päättää laskea uudelleen sakon määrän, vastapuolet vaativat ensinnäkin, ettei mitään raskauttavin seikkoihin perustuvaa korotusta sovelleta.

117. Toiseksi vastapuolet väittävät, ettei sakon määrä, josta Parker ITR voisi joutua sakon uudelleen laskemisen tapauksessa yksinomaiseen vastuuseen, saa asetuksen (EY) N:o 1/2003⁶¹ 23 artiklan 2 kohdan nojalla ylittää 10:tä prosenttia sen liikevaihdosta. Ne muistuttavat, että Parker ITR (tuolloin ITR Rubber) ja Parker-Hannifin olivat 31.1.2002 saakka kaksi erillistä yritystä. Tästä syystä riidanalaisessa päätöksessä määrättiin Parker-Hannifin yhteisvastuuseen ainoastaan osasta (8 320 000 eurosta) Parker ITR:lle määrätyn sakon kokonaissummaa (17 290 000 eurosta). Kun riidanalaisessa päätöksessä määriteltiin 10 prosentin enimmäismäärä, jota sovellettiin Parker ITR:lle yksinomaisesti kuuluvan sakon määrään, siinä olisi pitänyt samasta syystä ottaa huomioon Parker ITR:n vuoden 2008 liikevaihto (9 304 570 euroa) Parker-konsernin yhteenlasketun liikevaihdon sijasta.

59 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 9.

60 — Tuomio Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio (C-397/03 P, EU:C:2006:328, 60 kohta). Unionin tuomioistuin viittaa tältä osin tuomioon Aalborg Portland ym. v. komissio (EU:C:2004:6, 372 kohta). Ks. myös esim. tuomio Acerinox v. komissio (C-57/02 P, EU:C:2005:453), jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin kumosi osittain ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelujen puuttumisen vuoksi. Ks. myös unionin tuomioistuimen perussäännön 36 artikla, jossa määrätään, että "tuomiot perustellaan". Ks. mm. tuomio neuvosto v. de Nil ja Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, 32 kohta) ja määräykset Meyer v. komissio (C-151/03 P, EU:C:2004:381, 72 kohta) ja L v. komissio (C-230/05 P, EU:C:2006:270, 83 kohta).

61 — [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

118. Vastapuolten perustelut ovat samat kuin ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kahdeksannen kanneperusteen perustelut, jotka unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi (ks. valituksenalaisen tuomion 227 ja 228 kohta). Valituksenalaisen tuomion 228 kohdassa todetaan seuraavaa: ”Koska ensimmäinen kanneperuste on hyväksytty, kahdeksas kanneperuste on tehoton siltä osin kuin se koskee päivämäärää 1.1.2002 aikaisempaa ajanjaksoa, jolloin kilpailusääntöjä rikottiin ja jolloin ITR syyllistyi kilpailusääntöjen rikkomiseen. Se on lisäksi perusteeton siltä osin kuin se koskee päivämäärän 1.1.2002 jälkeistä ajanjaksoa, jolloin kilpailusääntöjä rikottiin, koska koko kyseisen ajanjakson aikana yhtä kuukautta lukuun ottamatta Parker ITR ja Parker-Hannifin muodostivat yhden taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön, joka on vastuussa siitä rikkomisesta, josta seuraamus määrättiin. Sakon yläraja voitiin siis laskea kyseisen yrityksen kokonaisliikevaihdon eli kaikkien sen yhteenlaskettujen osien maailmanlaajuisen liikevaihdon perusteella.”

119. On totta, että ratkaisuehdotuksessani YKK ym. v. komissio (C-408/12 P, EU:C:2014:66, 96–145 kohta) totesin yksityiskohtaisen tarkastelun jälkeen, että ”unionin yleinen tuomioistuin laiminlöi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan soveltamisen, koska ensimmäisen ajanjakson osalta ainoastaan tytäryhtiö (YKK Stocko) olisi pitänyt katsoa ’rikkomiseen osalliseksi yritykseksi’ ja että tämän vuoksi 10 prosentin ylärajaa laskettaessa olisi pitänyt ottaa huomioon sen – ei konsernin – liikevaihto”. Julkisasiamies Sharpston teki ratkaisuehdotuksessaan Gascogne Sack Deutschland v. komissio (C-40/12 P, EU:C:2013:361, 71–90 kohta) samansuuntaisen päätelmän.

120. Käsiteltävässä asiassa vastapuolet eivät kuitenkaan voi vedota näihin perusteluihin, sillä ne eivät ole tehneet valitusta tai edes liitännäisvalitusta valituksenalaisen tuomion 227 ja 228 kohdasta, joissa unionin yleinen tuomioistuin teki ratkaisunsa tästä seikasta.

121. Tässä yhteydessä on muistutettava, että 1.11.2012 voimaan tulleen työjärjestyksen 172 artiklan mukaan unionin yleisessä tuomioistuimessa käsitellyn asian asianosainen, jonka etujen mukaista on, että valitus hyväksytään, hylätään tai jätetään tutkimatta, voi toimittaa vastineen kahden kuukauden kuluessa valituksen tiedoksi antamisesta. Työjärjestyksen 176 artiklan 1 kohdassa määrätään lisäksi, että 172 artiklassa tarkoitetut asianosaiset voivat tehdä liitännäisvalituksen samassa määräajassa, jossa vastine valitukseen on toimitettava. Lopuksi työjärjestyksen 176 artiklan 2 kohdassa määrätään, että liitännäisvalitus on tehtävä eri asiakirjassa kuin vastine valitukseen.

122. Unionin tuomioistuin tiedusteli vastapuolilta istunnossa, mistä syystä ne eivät olleet tehneet liitännäisvalitusta. Ne vastasivat, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomio ei sisältänyt riitautettavia toteamuksia, koska unionin yleinen tuomioistuin ei ollut tehnyt päätöstä liikevaihdosta, joka oli otettava huomioon sakon määrän laskemisessa, sillä valituksenalaisen tuomion 229 kohdassa se totesi, että ”koska ensimmäinen kanneperuste on hyväksytty, ei ole myöskään tarpeen tutkia muita väitteitä, jotka koskevat yksilöllisen vastuun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista sekä perusteluvollisuuden noudattamista jättämistä siltä osin kuin ne koskevat sen vaikutusta, että riidanalaisessa päätöksessä on otettu huomioon päivämäärää 1.1.2002 aikaisempi ajanjakso”.

123. Tämä näkemys on selvästi virheellinen. Tämän ratkaisuehdotuksen 120 kohdasta ilmenee selvästi, että unionin yleinen tuomioistuin lausui kyseisestä seikasta, mikä käy ilmi myös valituksenalaisen tuomion tuomiolauselmaasta.

124. Vastapuolet esittivät joka tapauksessa vastineensa 15 peräkkäisessä kohdassa (83–97 kohta) näkemyksensä siitä, että ”jos edellä II osassa esitetyistä perusteluista huolimatta ensimmäinen valitusperuste hyväksytään ja unionin tuomioistuin päättää laskea sakon määrän uudelleen, vastapuolet vaativat i) ettei sakon määrään sovelleta edellä esitetyistä syistä raskauttaviin seikkoihin perustuvaa korotusta ja ii) ettei sakon määrä, josta Parker ITR:n katsotaan olevan yksinomaisesti vastuussa, ylitä 10:tä prosenttia sen liikevaihdosta”. Tästä käy selvästi ilmi, että vastapuolet ymmärsivät komission käsiteltävässä asiassa tekemää valitusta tarkastellessaan, että unionin tuomioistuin voisi hyväksyä sen ja että unionin yleisen tuomioistuimen tekemä arviointi ensimmäisestä kanneperusteesta voitaisiin

kumota. Tästä syystä ne esittivät kyseiset pitkälliset perustelut vastineensa 83–97 kohdassa. Kuten edellä kuitenkin selitin, jos vastapuolet halusivat esittää uudelleen kanneperusteensa, se oli työjärjestyksen mukaan mahdollista ainoastaan liitännäisvalituksessa, eikä perustelujen esittäminen vastineessa riittänyt.

125. Koska vastapuolet eivät ole tehneet liitännäisvalitusta niiden esittämästä vastineesta erillisellä asiakirjalla, edellä esitetyt perustelut on jätettävä tutkimatta.⁶²

IV Ratkaisuehdotus

126. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin

- kumooa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion Parker ITR ja Parker-Hannifin v. komissio (T-146/09, EU:T:2013:258) siltä osin kuin siinä todetaan, että käsiteltävässä asiassa ei voitu soveltaa taloudellisen jatkuvuuden periaatetta, ja hylätään Parker ITR Srl:lle määrätyn sakon määrän korotus, jonka Euroopan komissio teki laskiessaan tälle sakkoa, sen perusteella, että tällä oli ollut johtajan rooli kartellissa,
- palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta se tutkii, riittävätkö Parker Hannifin Manufacturingin ja Parker-Hannifin Corp:n esittämät seikat kumoamaan oletettaman siitä, että emoyhtiö ITR SpA, joka omisti kokonaan ITR Rubberin ja kuului tämän kanssa samaan konserniin, vaikutti ratkaisevasti tytäryhtiönsä käyttäytymiseen,
- toteaa, että unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteen ulkopuolelta, kun se alensi 100 000 eurolla rikkomisen keston johdosta sovellettua korotusta siihen sakon osaan, jonka maksamisesta Parker Hannifin on yhteisvastuussa,
- toteaa, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole perustellut riittävästi Parker-Hannifinille määrätyn sakon määrän alentamista, joka tehtiin pelkästään siksi, että ”Parker-Hannifinin ei voida katsoa olevan yhteisvastuussa 1.[1.] ja 31.1.2002 välisen ajanjakson osalta”, ja
- määrää, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

62 — Ne eivät ole riittauttaneet edes valituksenalaisen tuomion 227 ja 228 kohtaa.